

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Øst politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

21/138318 - 21

03.12.2021

Høring - Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften

Det vises til Barne- og familiedepartementets forslag om endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften i høringsnotat av 11. oktober 2021.

Øst politidistrikt ser behovet for å endre dagens regler for å få en mer effektiv saksbehandling, slik at personer med gjeldsproblemer enklere og raskere kan få vurdert om de oppfyller vilkårene for en gjeldsordning. Vi har følgende merknader til forslaget:

Kapittel 4 – Vilkår for gjeldsordning

Departementet ber om høringsinstansens syn på tre forslag:

1. Bestemmelsen om nylig stiftet gjeld oppheves

Vi er skeptiske til dette forslaget. Selv om nylig stiftet gjeld skal vurderes i forbindelse med støtendevurderingen og dette nedfelles i forarbeidene, er vi redd for at fordringshaverne i stor grad vil holde fast ved gammel praksis, for eksempel ved å kreve en lengre gjeldsordningsperiode. At gjeldens alder skal tillegges noe mindre vekt enn i dag, er et skjønnsmessig kriterium, som vil være vanskelig å praktisere. Oppsummert tror vi at dette alternativet ikke er det beste for å få den ønskede endringen.

2. Halvparten av gjelden må ikke være stiftet siste året

Selv om målet med endringene i gjeldsordningsloven er å gjøre det enklere for skyldnere å oppnå og gjennomføre en gjeldsordning, er vi redde for at dette alternativet vil utfordre den alminnelige betalingsmoral. Dersom tidsrammen endres fra to år til ett år, vil skyldnerne ha en kortere tidsperiode til å endre sitt økonomiske handlingsmønster og tilpasse seg en slik levestandard som det er rom for med livsoppholdssatsen, noe som kan gi dårligere forutsetninger for å gjennomføre en gjeldsordning. Dette forslaget vil bidra til at namsmannen i en periode vil få en økt saksmengde, som følge av at flere tidligere vil kvalifisere for en gjeldsordning, og det vil medføre økt saksbehandlingstid dersom ikke andre tiltak iverksettes.

Øst politidistrikt

3. Større vekt på mengden nystiftet gjeld

Vi mener at forslaget om å legge større vekt på mengden og mindre vekt på andelen nystiftet gjeld, best vil bidra til å redusere misbruk av ordningen og redusere tilfellene av tilfeldige og uheldige konsekvenser som dagens regel medfører. Dette vil for eksempel gjøre det vanskeligere å få gjeldsordning, når ny forbruksgjeld innenfor siste to år utgjør store beløp, men andelen ikke er høy fordi totalgjelden er høy.

Kapittel 5 – Navs bistand ved skyldners eget forsøk

Øst politidistrikt deler departementets vurderinger om at det er hensiktsmessig å senke kravet til eget forsøk med bistand av NAV. Vi opplever at et flertall av dagens søknader uansett ender opp hos namsmannen i medhold av § 1-3, tredje ledd. Forslaget vil medføre at en større andel skyldnere vil henvende seg direkte til namsmannen, og namsmannen vil få en større jobb med å kartlegge og få oversikt over skyldnerens økonomi.

Kartlegging av gjelden til skyldner er en tidkrevende jobb. Dette er et arbeid som i dag i stor grad utføres av NAV, og som vil bli flyttet over på namsmannen dersom loven endres. Uten økte ressurser hos namsmannen, vil dette gi en økt saksbehandlingstid. Et tiltak for å gi namsmannen bedre forutsetninger for å kartlegge gjelden til skyldner, vil være å gi namsmannen tilgang til å hente ut informasjon direkte fra Gjeldsregisteret.

Vår erfaring er at det er relativt få saker som er enkle og oversiktlige, slik at i praksis vil den foreslåtte endringen medføre at kravet til eget forsøk i stor grad bortfaller. Vi tror det neppe vil få vesentlig andre konsekvenser, dersom kravet til eget forsøk fjernes helt.

Kapittel 6 – Kunngjøring og anmeldelse av krav

Øst politidistrikt er positive til forslaget om preklusivitet. En slik endring vil lette namsmannens arbeidsmengde, fordi det vil bli færre endringssaker som følge av uteglemte krav. Vi ønsker imidlertid en presisering av forhold som kan ha betydning for aktsomhetsvurderingen. For eksempel tror vi at størrelsen på kravet vil bli et aktuelt tema.

Kapittel 7 – Gjeldsordning mer enn en gang

Vi deler departementets vurderinger knyttet til å anse tidligere gjeldsordninger som en del av støtendevurderingen. Det bør imidlertid fremgå tydeligere hvilke momenter som skal vektlegges i vurderingen. Vi anser også en oppmykning av vurderingen «særlige forhold» som et greit alternativ, men også her bør det presiseres hvilke momenter som skal inngå i vurderingen. Uavhengig av hvilket alternativ som velges, mener vi at kravet til «særlige forhold» bør beholdes.

Vi opplever nå skyldnere som søker om gjeldsordning for tredje gang, og ber derfor departementet presisere om det skal være mulig å oppnå gjeldsordning mer enn to ganger. Vi anbefaler videre at det opprettes karanteneregler der skyldner har oppnådd gjeldsordning tidligere og særlig der hvor tidligere gjeldsordning er opphevet. Dette vil gjøre det enklere for namsmannen å praktisere regelverket og vil gi en mer enhetlig rettspraksis.

I Øst politidistrikt er det praksis at alle søknader hvor skyldner har hatt gjeldsordning tidligere, sendes til retten for åpning. Bakgrunnen er at namsmannen i disse sakene finner det vanskelig

å anse det som åpenbart at vilkårene for åpning av gjeldsforhandlinger er oppfylt. Dersom vi får et tydeligere regelverk rundt dette, vil det bidra til at flere gjeldsforhandlinger kan åpnes av namsmannen, og at færre saker må behandles av tingretten.

Kapittel 8 – Digitalisering

Øst politidistrikt er positive til forslagene om digitalisering, og har behov for å få digitale løsninger som kan muliggjøre digital kommunikasjon og mer effektiv oppgaveløsning.

Kapittel 9 – Styrket veiledning og oppfølging

Ny § 1-5

Vi støtter forslaget om endring av § 1-5, men stiller spørsmål ved om råd og veiledning er et tilstrekkelig virkemiddel for å ruste skyldnerne til å kunne gjennomføre en gjeldsordning. Vi ønsker å peke på at muligheten for frivillig økonomisk forvaltning er noe som etterspørres av noen skyldnere, men som de fleste kommuner i vårt politidistrikt ikke har kapasitet til å tilby. En styrking av dette tilbudet, vil etter vår oppfatning også kunne bidra til flere får bedre forutsetninger for å gjennomføre en gjeldsordning.

Ny § 3-1

Selv om loven åpner for at namsmannen kan sette vilkår i forbindelse med søknad om gjeldsordning i dag, benyttes dette i liten grad. I praksis oppfordrer namsmannen skyldneren til å trekke søknaden om gjeldsordning, og vurdere å rette opp i forholdene som utløser eventuelle vilkår og så søke på nytt. Vi er derfor usikre på hvilken betydning en bestemmelse om at namsmannen kan sette vilkår om at skyldner har mottatt økonomisk rådgivning vil ha i praksis.

Kapittel 10 – Livsopphold og utbetaling til kreditorene

1. Livsoppholdssatsen

Dagens livsoppholdssatser er lave. Namsmannen bruker mye tid på forhandlinger med fordringshaverne der de henger seg opp i små beløp på utgiftssiden, som er nødvendig å avtalefeste fordi livsoppholdssatsen kun dekker et minimum. I tillegg bidrar en lav livsoppholdssats til at skyldnerne får en økonomisk situasjon som svært sårbar for uforutsette utgifter, som igjen fører til at det i stor grad må søkes om endring for disse. En økning i livsoppholdssatsene vil gi skyldnerne et litt større handlingsrom, og bidra til en nedgang i antall endringssaker og føre til en nedgang i namsmannens saksbehandlingstid.

Øst politidistrikt er positive til forslaget om å opprette en fjerde ungdomssats.

2. Sparing

Vi anser forslaget om å åpne for å sette av et beløp til sparing som lite realistisk. Det er mange ikke vil klare dette, og vi ser utfordringen det vil medføre, når skyldner har brukt opp sparebeløpet og det senere oppstår uforutsette utgifter som sparebeløpet burde ha dekket. Vi har større tro på en økning av livsoppholdssatsene, enn en mulighet til å sette av et

sparebeløp, som et virkemiddel for å gi skyldner et større handlingsrom og redusere behovet for å endre gjeldsordningen.

Vi mener imidlertid at det bør være adgang til å spare i en gjeldsordning. Det bør være adgang til å sette til side noe av livsoppholdet ved å være ekstra måteholden, for eksempel for å spare til noe som det ellers ikke ville være rom til i en gjeldsordning, som en ferie.

3. Utgiftskomponenter utenfor standardsatsen

Øst politidistrikt mener at postene helse, strøm, oppvarming og transport bør være en del av livsoppholdet. Det er i praksis enklere å forholde seg til en «grunnpakke» og heller sette av ekstra til særskilte utgifter, slik det gjøres i dag. En «grunnpakke» vil også gi en indikasjon til partene om hvilke utgifter, både type og størrelse, som anses som rimelige å ha under en gjeldsordning.

4. Utgiftskomponenter defineres

Vi er meget positive til forslaget om å definere utgiftskomponentene som inngår i livsoppholdssatsen for voksne. Dette vil skape en større forutberegnelighet for avtalepartene, og det vil gjøre det enklere for namsmannen å vise til hva som er rimelige utgifter i en forhandling mellom partene, herunder hvor store eventuelle ekstraavsetninger bør være. Vår erfaring er at etter livsoppholdssatsen ble redusert og utgiftskomponentene ikke ble definert, har forhandlingene i mange gjeldsordningssaker blitt mer krevende.

5. Utgiftsfordelingen mellom ektefeller

Øst politidistrikt ser behovet for et regelverk med så tydelige regler som mulig på dette området. Dersom det blir rom for stor grad av skjønn, vil praktiseringen av reglene bli vanskeligere, og det vil skape grobunn for ulik praksis.

6. Ekstra utbetalinger

Vi opplever at skyldnere ser det som urimelig at man i stor grad får beholde feriepengene og halv skatt i desember i en utleggssak og ikke i en gjeldsordning. En gjeldsordning varer over lang tid, og det er problematisk at livsoppholdet, som allerede er lavt, reduseres i 10 av årets måneder grunnet namsmannens gjennomsnittsberegning i saker med betalingsplan. Øst politidistrikt er derfor positive til at skyldner skal få beholde feriepengene og halv skatt. Vi foreslår imidlertid at det bør være en oppad begrenset maksimalbeløp, slik at ikke skyldnere med høy inntekt får beholde uforholdsmessig mye på bekostning av kreditorene.

Vi tror at dette kan bidra til at de som har gjeldsordning har en mer virkelighetsnær økonomi, og bedre forutsetninger for å klare å gjennomføre gjeldsordningen. Det vil også gi en mulighet for å dekke utforutsette utgifter, og redusere behovet for å begjære endring av gjeldsordningen.

Kapittel 11 – Solidargjeld og sameie i bolig

Øst politidistrikt støtter forslaget til endring av § 4-8, første ledd, bokstav a, første ledd, nytt tredje punktum, § 7-2, første ledd, nytt tredje punktum.

Kapittel 12 – Innbetaling av dividende, betalingsplaner mv.

Tvangsinnfordring av dividende

Dersom målet er at så mange skyldnere som mulig skal kunne gjennomføre en gjeldsordning, er faste trekk en god løsning. Det vil imidlertid gjøre at skyldneren får et fjernere forhold til gjeldsordningsavtalen og lærer mindre av prosessen. I utgangspunktet mener vi derfor at hovedregelen bør være at skyldner selv er ansvarlig for innbetalingene.

Innspill fra Skatteetaten

Vi er positive til forslaget om «Min gjeldsordning». Som nevnt i forrige punkt, er vi skeptiske til at det kun etableres faste trekk. I høringsnotatets punkt 12.5.1.5 er det skissert en løsning hvor skyldner må godkjenne månedlig dividende. Vi anser dette som en bedre løsning, da det vil medføre at skyldner er tvunget til å ha et aktivt forhold til avtalen.

Betalingsformidling via namsmannen

Øst politidistrikt er positive til betalingsformidling via namsmannen, under forutsetning av at vi får tilført tilstrekkelig med ressurser for å gjennomføre en slik ordning. Fordelen med å legge betalingsformidlingen til namsmannen er at vi har oversikt over saken, og det vil gi oss en gi oss en nyttig oversikt over inn- og utbetalinger i forbindelse med en eventuell endrings sak. I dag kan det være en utfordring å finne ut hva skyldner har betalt/ikke betalt, når namsmannen skal lage et forslag til endring som følge av at gjeldsordningen er misligholdt. Dette er særlig utfordrende i saker der skyldner har betalt til noen kreditorer og ikke andre. Vi bruker derfor mye tid for å kartlegge hva som faktisk er betalt i disse sakene. Hadde skyldner betalt den månedlige dividenden inn på én konto og namsmannen hadde fordelt innbetalingene forholdsmessig på alle kreditorene, ville problemet være løst. Vi tror at en månedlig betaling av dividende til én konto, vil øke sjansen for at skyldner vil mestre dividendebetalinger, samtidig som skyldner får et aktivt forhold til gjeldsordningsavtalen.

Kapittel 13 – Skyldnere med næringsgjeld

Øst politidistrikt støtter ikke departementets forslag om at tidligere næringsdrivende skal få en kortere gjeldsordningsperiode, for å kunne raskere komme i gang med ny næringsvirksomhet. Vi mener at det ligger utenfor gjeldsordningslovens formål å sørge for at personer som har næringsgjeld skal raskt kunne komme i gang med ny næringsvirksomhet.

Kapittel 14 – Gjeldsordningsperiodens lengde

1. Lettere å fastsette en kortere periode

Øst politidistrikt deler departementets vurderinger knyttet til gjeldsordningsperiodens lengde og muligheten for å fastsette en kortere periode. Det krever imidlertid et klart og tydelig regelverk med tydelige retningslinjer. Hva som skal anses som sosiale hensyn bør da presiseres ytterligere. Et nærliggende eksempel er gjeldsordninger der skyldner har underskudd i økonomien og få muligheter til å få overskudd senere. Dette er et tilfelle vi mener burde medføre en kortere periode.

2. Endre maksimal gjeldsordningsperiode til 7 år

Vi er ikke negative til at maksimal gjeldsordningsperioden senkes til 7 år. Vår erfaring er at det i mange saker hvor gjeldsordningsavtalen misligholdes, er vanlig at skyldnere forlenger til dagens maksimale lengde på 10 år. I de fleste av disse sakene har det vært gjentatte mislighold og flere endringer. Hvis maksimal gjeldsordningslengde senkes, vil det trolig føre til at flere gjeldsordninger blir begjært opphevet, uten at skyldner har mulighet til å kompensere for misligholdet i løpet av den gjenværende gjeldsordningsperiode. Vi mener imidlertid at hensynet til at gjeldsordning skal være i en begrenset periode bør veie tyngre, og at utfordringen med at gjeldsordningsavtalen ikke overholdes må løses med andre virkemidler.

Kapittel 15 – Oppgjør ved innbetaling av engangsbeløp

Av forslagene som er skissert, er vi mest positive til forslag 3. Vi foreslår imidlertid at ordlyden endres slik at den dekker de tilfellene der kreditorene vil få samme eller bedre dekning enn en ordinær gjeldsordning. Vi er imidlertid noe skeptiske til at det kan innebære at skyldner stifter ny gjeld for å skaffe til veie et engangsbeløp. Særlig i de tilfellene hvor det er åpenbart at skyldner ikke har mulighet til å betjene lånet som skal gå til betaling av engangsbeløpet. Vi stiller derfor spørsmål ved hvilket ansvar namsmannen skal ha for å vurdere skyldners betjeningsevnen av det nye lånet, samt i hvilken grad namsmannen skal vurdere om en slik fremgangsmåte faktisk løser gjeldsproblemene for skyldner.

Dersom det skal åpnes for en engangsutbetaling som endelig oppgjør, bør saksbehandlingsreglene tilpasses, særlig med tanke på lengden av forhandlingsperioden. Dagens forhandlingsperiode er i utgangspunktet relativt kort, fordi fysisk post nå tar lengre tid etter at A-post ble fjernet, og mulighetene for digital kommunikasjon er få. Det vil sjelden være tid til å først forhandle et forslag som går ut på et engangsbeløp, men som ikke blir akseptert, for så å innlede en forhandling om et vanlig avtaleforslag.

Kapittel 16 – Enklere og mer effektiv behandling av endringer

Øst politidistrikt støtter forslagene til enklere og mer effektive saksbehandlingsregler av endringssakene.

Kapittel 17 – Tilsidesettelse av gjeldsordning («etterperioden»)

Øst politidistrikt er positive til at "etterperioden" fjernes, men ser at det kan være hensiktsmessig å beholde den ved oppgjør med engangsbeløp og lignende, slik det er foreslått i alternativ 1.

Til alternativ 2 vil vi bemerke at når noen kvalifiserer til en kortere periode er det særlige grunner til dette, og det vil virke urimelig og mot sin hensikt hvis de likevel skal få en "etterperiode".

Kapittel 18 – Økonomiske og administrative konsekvenser

Som departementet redegjør for i punkt 18.2 vil de ulike foreslåtte endringene føre til økte arbeidsoppgaver for namsmannen på noen områder og reduserte oppgaver på andre områder. Det er derfor vanskelig å si hvorvidt totalen ender på pluss eller minus siden, når endringene iverksettes. Vi antar imidlertid det vil bli en økning av søknader den første tiden, dersom

vilkårene til eget forsøk og nystiftet gjeld lempes. På sikt vil imidlertid effekten av de endringene som letter mengden av namsmannens arbeidsoppgaver vise seg, slik at totalen trolig blir ganske lik som i dag. Det vil imidlertid være positivt å få en endring som gjør at namsmannen kan bruke mer tid på de nye søknadene og mindre på endringen.

Øst politidistrikt erfarer at kompleksiteten i gjeldsordningssakene øker, og at det stilles økende krav til å mestre sammensatte skjønnsvurderinger. Dette gjør at vi har behov for økt kompetanse når vi rekrutterer saksbehandlere til gjeldsordning. Selv om det er usikkert om arbeidsoppgavene totalt sett øker som følge av de foreslåtte endringene, vil lønnsutgiftene øke som følge av at behovet for økt kompetanse.

Med hilsen

Ida Melbo Øystese
Politimester

Britt Hjeltnes
Namnsfogd

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.